

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

Tres proponuntur cum suis fundamentis sententiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

§. VI.

De moralitate conditionalium affectuum.

550. **H**ucusque disservimus de moralitate actuum dependentium ab absoluto iudicio, nunc inquirimus moralitatem, sive bonitatem, & malitiam actuum voluntatis imputabilem de objectis per iudicia conditionata propositis: id est, dum bonitas, & malitia cognoscitur sub conditione possibili, aut impossibili relinquente totam in objecto conditionato bonitatem, vel malitiam, aut hanc auferente. In hac frequenter practica quaestione diversimode loquuntur Theologi.]

Tres proponuntur cum suis fundamentis sententiae.

Prima est Izquierdo tom. 2. de DEO. D. 35. à num. 107. universaliter statuentis: quod iudicium conditionatum tam de malitia, quam de bonitate actus sufficiat ad imputabilitatem in ratione pura propositionis, id est: sit cognitio sufficienter directiva, ut actus evadat moraliter bonus, vel malus; idque extendit ad illos affectus conditionatos, quos velleitates nuncupamus, seu qui tendunt in conditionatum sub conditione iudicata ut impossibili, aut non purificanda; non enim minus est peccatum asserere ex animo: *Si haberem gladium, occiderem Petrum.* quam absolute dicere *volo occidere Petrum.*

E contra non minus laudabile est: *Si essem dives, erogarem eleemosynam.* Quam absolute decernere: *Volo dare eleemosynam.* Ratio quia id quod praestat absolute iudicium absolutum de bonitate, & malitia, praestat conditionate iudicium conditionatum, sed absolutum efficit, quod voluntas censeatur absolute efficaciter intendere bonitatem; vel malitiam, & ob id alterutra imputatur voluntati, ergo etiam conditionatum efficit, quod voluntas censeatur conditionate intendere alterutrum, & ob id est voluntati libera ac imputabilis.

551. Secunda sententia affirmat licita esse conditionata desideria conditionate desiderantia objecta iure positivo prohibita sub conditione totam malitiam ab eis auferente: sic licite quis desiderat: *Si liceret, aut si non esset vetitum, comederem carnes die Veneris.*

Huc revocantur objecta voto promissa: horum enim ommissio posset desiderari, ac licite capi delectatio sub conditione negante votum e.g. *si non essem professus, non fierem Religiosus, si non vovissem jejunium, ederem &c.*

De objectis vero iure naturae vetitis distinguit inter objecta, à quibus potest per intellectum malitia praescindi: & inter objecta ita intrinsece mala, ut pro nullo causa possint esse licita.

G g g 2

De

De prioribus asserit id, quod de jure positivo prohibitis: nimirum affectus conditionatos sub conditione tollente malitiam non esse saltem graviter illicitos. E.g. *Si DEUS concederet, vellem pradari: si essem iudex, hunc furem suspendere, hanc ducere, si non essem voto obstrictus.* Est communis teste Sporer *p. 1. Decal. cap. 6. num. 19.* ex Sanch. *lib. 1. Decal. c. 2. num. 24.* Valq. *1. 2. D. 110. cap. 24. num. 4.* Laym. *lib. 1. tract. 3. cap. 6. num. 10.*

Ratio quod affectus conditionatus feratur in objectum, non prout est in se, sed prout est propositum per intellectum sub tali conditione, sed sub hac nullam involvit malitiam, sed totam aufert, uti supponitur, ergo affectus talis conditionatus in nullam fertur malitiam.

Dixi *saltem graviter* illicitos: quia nisi sit finis honestus, tales affectus sunt communiter otiosi, atque adeo leviter mali: imò sæpe periculosi. Propterea Cajetanus *in summa verb. peccatum* vocat fatuas, & diabolicas tentationes præsertim in materia Venerea propter periculum excitandi Spiritus Venereos: & facilè uti observat Tamb. *lib. 10. in Decal. cap. 5. §. 4.* ejusmodi velleitates, & affectus formaliter inefficaces oriuntur ex actuali affectu peccaminoso: hac ratione facile peccat mortaliter adolescens ex turpi amore erga puellam dicens: *Hanc vellem tangere, si mea foret uxor.*

552. E contra de posterioribus objectis jure naturæ vetitis pro nulla circumstantia cohonestabilibus affectus conditionati sunt illiciti secundum gravitatem

objectorum. cit. Sporer *num. 10.* Sanch. cit. *num. 23.* Laym. cit. quia conditio adjecta impossibilis e. g. *si non esset peccatum, si liceret, &c. fierem hæreticus, DEUM destruerem &c.* malitiam aufere nequit: siquidem sub nulla conditione concipi possunt sine sua essentia, sed malitia est essentia hujusmodi objectorum, ergo sub nulla conditione possunt concipi sine malitia; proinde sub omni conditione affectus fertur in malitiam juxta suam gravitatem, consequenter est mortalis aut venialis.

Valq. *1. 2. D. 116. cap. 2. in fine.* liberat à mortali desiderium, quo quis optat fornicationem, aut alia jure naturali prohibita non esse prohibita, si finis movens ad talem affectum sit justus e.g. quia optans se scit fragilem, ac in id crimen sæpe lapsus. Reprobat Sanch. cit. quod hoc aliud non esset, quam optare ejusmodi objectorum essentia inversionem, ac naturæ ordinis mutationem; talis affectus optativus est gravius peccatum, quam semel aliquod ex illis peccatis committere, sed committens peccat mortaliter, ergo etiam optans.

Limitanda est hæc secunda sententia de objectis posterioris generis malis ita intrinsecè, ut sub nulla conditione purgari possint à malitia: illam veram esse, si dictæ conditionales exprimant affectum voluntatis actualem in malum per modum optantis, secus si duntaxat per modum enuntiantis significetur propensio in talem actum jure naturali prohibitum, nisi turpitudine actus deterreret; sic enim propensio in peccatum Sancto motivo reprimatur, & ideo caret culpa Sanch. *num. 25.* Pal. *p. 1. tract. 2. D. 2. p. 10.*

§. 3. num. 4. Tambur. §. 3. quorum ratio expresse asserit, ejusmodi affectibus indicari solam propensionem, etsi uterque simpliciter asserat cum Vasq. nunquam esse mortale tale desiderium, seu tales velleitates: nisi hæ imperentur ab aliquo actuali affectu mortali; talem indicat affectus conditionatus *destruendi DEUM, aut inimicum, si non esset peccatum*. Indicat enim actuale odium DEL, vel inimici. Aliud exemplum dedit num. 551. in fin. Vide Pal. simpliciter adhaerentem Vasquezio, ac diluentem argumenta Sanch. numero 23. & aliorum.

553. Tertia sententia est quorundam apud Cardenas *Cris. Theolog. D. 54. num. 29.* qui credunt omnes affectus conditionatos sub conditione impossibili auferente malitiam ferri in utramque partem contradictionis. Quia inquirunt, quævis conditio impossibilis infert ambo contradictoria, ergo infert malitiam, & simul hujus carentiam, ergo voluntas per affectum conditionatum fertur in malitiam, & in non malitiam: ergo amplectitur sub hypothese affectiva malitiam; nam à copulativa ad utramque ejus partem est evidens argumentum. Carden. n. 20.

Huius sententiæ falsitatem demonstrat hic syllogismus: *Omnis lapis est homo, Petrus est lapis, ergo Petrus est homo*: ubi conclusio est evidenter vera, esto præmissæ sint in se impossibiles: Eadem conclusio sequitur, si eadem præmissæ resolvantur in conditionales impossibiles: *Si omnis lapis esset homo, & Petrus esset lapis, Petrus esset homo, sed Petrus est lapis, ergo Petrus est homo*: in utroque syllogismo sola affir-

mativa conclusio ex impossibili sequitur, secus ambo contradictoria, licet in secundo major sit condicionalis impossibilis.

Hinc ipse à num. 30. statuit sequentem regulam discernendi hypotheses impossibiles utramque contradictionis partem inferentes à non inferentibus: non esse attendendum ad impossibilitatem, quam in se continet conditio, sed ad impossibilitatem, vel possibilitatem, quam importat conditio in actu signato, seu quæ ut talis proponitur intellectui ex parte hypothesis, sive conditionis. Unde licet conditio in se sit impossibilis, si tamen non impossibilitas sed possibilitas ejus proponitur intellectui, respectu talis intellectus non infert utrumque contradictorium.

E contra infert, si supponitur ut impossibilis: sic ex hac condicionali: *Si homo esset Chymara* (rectè sequitur utrumque) *quod esset, & non esset*: quia antecedens, id est, conditio proponitur ut impossibilis; è contra *si homo esset equus, esset hinnibilis*, spectatâ conditione nimirum *ly si esset equus*, infert solum hinnibilitatem, quia esto in se sit impossibile hominem esse equum, hanc tamen impossibilitatem non exprimit respectu intellectus conditio apprehensa, sed oppositum scilicet veram, & possibilem eorum prædicatorum identitatem.

Unde num. 32. concludit desiderium conditionatum etiam efficax sub conditione impossibili non inferente utramque partem contradictionis, non formaliter tendere in impossibile, seu in ambo contradictoria, sed in aliquid verum

rum, & reale veritate, & realitate, quam objectum conditionatum habet prout substans conditioni sic apprehensa.

Deciditur: an, & quid veri contineant relata à n. 550. sententia?

554. **D**uo præmitto: unum ex fine *num. 553.* mihi apparere veram regulam discernendi inter hypotheses impossibiles inferentes à non inferentibus ambo contradictionis extrema.

Alterum, quod delectatio de aliquo objecto possit esse mala moraliter; etsi ex parte objecti fiat præcisio ab omni malitia morali, e. g. copula conjugalis Petri cum Berta non est moraliter mala, & tamen si aliquis distinctus à conjugibus delectaretur illà, hæc delectatio est moraliter mala, non objective seu vi objecti (cum objectum nempe copula conjugalis secundum se sit licita) sed ex parte solius delectationis, quia jure naturæ est prohibitum, ne quis extra conjugium habeat delectationem sensibilem internam, vel externam circa copulam talem. *Cardenas Crisis Theolog. Diss. 41. num. 29.*

Item si amens Petrum vulneret, vulneratio hæc caret morali malitiâ defectu libertatis, est enim actio necessaria, proinde incapax moralis malitiæ: & tamen si quis liberè gauderet de vulneratione Petri, secundum omnes gaudium istud est peccatum, cujus malitia moralis cum non sit ex parte objecti, necesse se teneat ex parte gaudij. Idem est in blasphemia prolata à stulto, aut in imagine

sancta ab eodem conculcata: neutra actio ex parte objecti est moraliter mala, & tamen gaudens de istis actionibus ut irreligiosis peccat contra Religionem non titulo actionis irreligiosæ, utpote non peccaminosæ, ergo gaudium ejusmodi est moraliter malum malitiâ se tenente ex parte solius gaudij; quia gaudere contumeliâ DEO illatâ, aut irreverentiâ exhibitâ sacræ imagini est malum morale contra Religionem malitiâ se tenente ex parte gaudij, cit. *Carden num. 28. & 30.*

555. Dico primo judicium conditionatum in ratione puræ propositionis, seu repræsentationis sufficere, ut imputetur honestas, aut malitia. Ita Izquierdo, cujus sententiam relata *num. 550.* ob rationem ibi adductam amplector.

Dico secundò, desiderium conditionatum de objectis jure positivo sive humano, sive divino vetitis sub conditione removenente ab illis malitiam totam e. g. si non essent prohibita, carere omni culpa. Hæc conclusio est secundæ sententiæ per *num. 551.* Ratio quia nulla malitia tunc repræsentatur in objecto prout substans tali conditioni e. g. *vesceret carnibus die Veneris, si lex Ecclesie non inhiberet; non confiterer peccata, si DEUS non præciperet; si non vovissem castitatem, ducerem uxorem:* nec actus conditionatus desiderij ex parte sui opponitur ulli virtuti, aliàs secluso præcepto de objecto esset inhibitus.

556. Dico tertio, desideria conditionata de objectis jure naturæ prohibitis (à quibus pro aliquibus circumstan-

tij